

розбіжності, відносяться на рахунок складачів і редакторів.

ФМ

Екзистенціалізм релігійний (від *півнолат. existentia — існування*) — реліг. варіант т. зв. філософії існування. Один з найвпливовіших напрямів особистісноорієнтованої сучас. філософії. Сформувався в 1-й третині 20 ст. в Німеччині, Франції й Росії. Філософами джерелами Е.р. слугували ірраціоналістичні ідеї Паскаля, Унамуно, Достоевського і Ніцше. Яскравими представниками Е.р. є: К.Ясперс, Г.Марсель, М.Бердяєв, Л.Шестов, М.Бубер, Р.Бультман, Е.Бруннер, Ф.Гогартен. Осн. поняттям філософії Е.р. слугує існування, або екзистенція (звідси й назва), що ототожнюється з іманентними переживаннями, актами людини й оголошується первинним у структурі буття. Людське існування в контексті Е.р. тлумачиться як щось безпосереднє, як той принцип, який долає традиц. розмежування суб'єкта і об'єкта. Осн. проблемами, які з'ясовують представники Е.р., є: конкретність людського існування, діалог Я і Ти, проблема темпоральності, трансцендування, співвідношення особистості і суспільства, відчуження як об'єктивація, проблеми свободи, спілкування. Зокрема, трансцендування мислиться екзистенціалістами як акт, завдяки якому людина здатна покинути межі свого замкнутого, егоїстичного Я, або як «схоплення мене Богом» (Марсель) тощо. Особистість в контексті Е.р. визнається за таку, якщо вона є «явленістю трансцендентного». При цьому Божественне реально існує лише в акті віри. Характерними рисами Е.р. є антиінтелектуалізм в питаннях онтології, антиісторизм, антирелятивізм, асоціальність.

СпО

Екклезіаста книга, Когелет (від *грецьк. та давньоєвр. — проповідник у церкві*) — одна з повчальних книг Старого Завіту. Найвірогідніше, є відредатованою у 3 ст. до н.е. збіркою висловів ізраїльських мудреців 6—5 ст. до н.е. Гол. ідея Е.к., побудованої у формі монологу похилого віком царя Соло-

мона (10 ст. до н.е.), — марнота земного життя, яке саме собою, без тяжіння до Бога, нездатне зробити людину щасливою. Існують думки про вплив на Е.к. як пізньої грецьк. філософії, так і єгип. та месопотамської поезії.

ГС

Екклезіологія (від *грецьк. ekklesia — зібрання, церква і logos — слово, вчення*) — богослов. вчення про Церкву як міст. «тіло Христове» (Єф 1.23), як духовний організм, життя якого неможливо втиснути у вузькі рамки земного буття. Саме в такому розумінні Церква, згідно з христ. світоспогляданням, виконує керівну і спасительну роль у житті віруючих. Існують певні відмінності між Е. православною і Е. католицькою. Адепти правосл. Е. акцентують увагу на тлумаченні Церкви як єдності благодаті Божої, що поширюється серед віруючих. Найбільш прикметно таке тлумачення Церкви постає у О.Хомякова. Катоц. Е. особливе значення надає вченню про Церкву як організаційну, ієрархічно побудовану єдність віруючих, яка забезпечує їм спасіння. Таке розуміння Церкви йде від Кіпріана Карфагенського. Протест. Е. не існує, оскільки прихильники цієї конфесії не визнають за Церквою статусу божеств. установа.

СпО

Екологія і релігія — проблема, що набула у богослов'ї останнім часом значної уваги. Реліг. витлумачення питань взаємовідношення суспільства і природи характеризує містифікація цих відношень і надання їм реліг.-морального смислу. Богослови вважають причинами екокризи втрату людиною богоданих моральн. основ панування над природою. Відчужуючи від себе Бога шляхом самообожнення, возвеличення своєї сили, людина цим самим сприяла відчуженню від себе природи. Екологічні проблеми, на думку богословів, можуть бути вирішені лише шляхом вірного розуміння божеств. заповідей, придавлення гріховних нахилів людини, утвердження реліг. цінностей, реалізації принципів «госп. аскетизму». Вирішити це завдання людина сама не може. Особливу роль у цьому має згра-